DE SALUBERRIMA POTIONE CAHUE, SEU CAFE...

Antonio Fausto Naironi

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT EMANUELE
13
24 K
36

M

Digitized by Google

C. 68. e

Digitized by Google

DE SALUBERRIMA POTIONE CAHUE SEU CAFE Nuncupata

DISCURSUS

FAUSTI NAIRONI BANESII
Maronitæ,

Linguæ Chaldaicæ, ſeu Syriacæ in Almo Urbis Archigymnaſio Lectoris

Ad Eminentiſs. ac Reuerendiſs.

PRINCIPEM
D. IO. NICOLAUM
S.R.E. CARD.
DE COMITIBUS.

Romæ, Typis Michaelis Herculis. 167

Superiorum permiſſu.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google

Eminentiſsimo, ac Reuerendiſsimo

PRINCIPI
D. IO. NICOLAO
S.R.E. CARD.
DE COMITIBVS

Fauſtus Naironus Baneſius Maronita fælicitatem.

CVM Orientẽ, Eminẽtiſſime Princeps, vſq; de an. 1650. peragrauerim, cùmque varia ductus curioſitate adnotauerim, hanc, inter alia, potionem, quæ Cahue, ſeu Cafè nuncu-

Digitized by Google

patur diligenter exquiſi-
ui, & quę de hac vti
oculatus teſtis vidi, au-
diui, & expertus ſum, en
paucis pro bono publi-
co exhibeo lineis, quas
ideò non niſi Tibi, qui
ſummo populorum ap-
plauſu in Tuis ſuſceptis
muneribus, bonum pu-
blicum, & in temporali-
bus, maximèque in ſpi-
ritualibus fouiſti ſem-
per, ac foues, humillimè
offero. Ne igitur hoc
meum pro bona valetu-
dine dedigneris munuſ-
culum

culum, pro ea enim tuẽ-
da, nequaquam quanti-
tas in medicamine attẽ-
ditur, ſed qualitas, quæ
etſi tenuiſsima extaret,
tanto ſub Principe grã-
dior euadet, atque per-
fectior. Vale.

Digitized by Google

dictas, ac bonos pro tua valetudine effectus, experientia, atque Scriptorum authoritate approbatos, & vt facilius ab omnibus intelligantur vulgaribus vſus ſum ſtylo, ac vocabulis. Interim Deus te ſeruet incolumem.

Cum

Digitized by Google

CVM Deus Optimus Maximus ſaluti, bonæq; mortalium valetudini, atque incolumitati ſit ſemper intentus, vt ab illis omnia illorum opera ſummo dirigantur Opifici, maioribuſque, ac validis viribus diuina eius ab ipſis obſeruentur præcepta, quidquid boni in herbis, quidquid pretioſioris in lapidibus, quidquid perfectioris in animalibus concluſit, ſumma eius munificentia mortalibus tribuit; & quia ſubtiliſſima hominum ingenia omnia naturæ miracula, hoc eſt naturalium rerum virtutes, atque

Digitized by Google

proprietates adinuenire, ac perſcrutari nequiuere, mirabilis Deus ſummo erga nos exardeſcens amore incognitas rerum virtutes, cognitas nobis vel fortuitò in pluribus reddidit, vel quod mirabilius eſt rationabilia ab irrationabilibus edocta, ſecretiores, hæc, naturæ effectus, quinimò ipſammet medendi rationem, illa in-multis edocuere, ſic Dictamnum herbam ad extrahendas ſagittas, & alia ſimilia ex vulneribus vtilẽ Cerui hominibus monſtrauere, vt notat Matthiolus in 2. Dioſcoridis; obſeruatum enim fuit in Regno

Cretę à Venatoribus, Cer-
uos paſtu illius herbæ tela
eijcere ex vulneribus.

Chelidoniam viſui ſa-
luberrimam ait Polidorus
Virgilius lib. 1. cap. 21. hi-
rundines docuere, oculos
enim pullorum vexatos il-
lą medentur, & ſubdit A-
pros in morbis hedera
ſibi mederi: Muſtela in
anguium venatu ruta ſibi
ſalutem quærere, & Cico-
niam origano.

Ab Hippopotamo, hoc eſt
Equo fluuiali (quod eſt
animal in Nilo) Medici
mittere in morbis ſangui-
nem, quod phlebotoma-
re vocant didicerunt, aſſi-
dua namque ſatietate gra-

uedinoſus factus, exit in littus, recentes arundinum cæſuras perſpeculaturus, atque vbi acutiſſimum videt ſtipitem, imprimens corpus, venam quandam in crure vulnerat, atque ita profluuio sãguinis morbidum corpus exonerat, plagam verò rursùs limo obducit, ſic habet idem Polidorus, & Matthiolus locis citatis.

Ibis eſt quædam auis ſoli Aegypto peculiaris, & Ciconiæ non abſimilis, quæ vt tradit Plinius lib. 8. cap. 27. Clyſteris vſum prima cõmonſtrauit, quòd conſuetudinem habeat ſe repurgandi roſtri adunci-

tate

tate,eam perluens partem, qua ciborum onera redduntur.

Galenus lib. 11. de ſimplicium medicamentorum facultatibus ait, cùm quidam Meſſores, diurnum poſt laborem voluiſſent ſe reficere vino, relicto in agro in quodam fictili, & dum pro more impleuiſſent craterem, vna excidit Vipera mortua, quarè attoniti Meſſores, veriti, ne quod ſi bibiſſent indè ſibi malum eueniret, ſuam quidem ſitim aquæ potione ſedare maluerunt; Cæterùm cùm illinc diſceſſiſſent præ humanitate, ac miſericordia, homini cuidam

dam Elephāti morbo (qui eſt quoddam pernicioſioris Lepræ genus) obnoxio, vinum illud largiti ſunt, rati expediri illi potius mori, quàm viuere in ea miſeria; at ille vbi bibiſſet admirabili modo ſanitati reſtitutus eſt, vndè factum eſt, vt in horum morborum curatione, vinum viperatum adhibeatur, & ſubdit Galenus paulò inferius hoc eſſe experientię fortuitæ documentum.

Pari ratione dicendum eſt, hāc potionem Cahue, ſeu Cafè nūcupatam fuiſſe fortuitæ experiētiæ documentum, vti ex narrandis patebit.

Con-

Conquerebatur enim quidam Camelorum, ſeu vt alij aiunt, Caprarum Cuſtos, vt communis Orientaliũ fert traditio, cum Monachis cuiuſdã Monaſterij, in Ayaman Regione, quæ eſt Arabia Fęlix, ſua armenta non ſemel in hebdomada vigilare, imò per totam noctem, præter conſuetum ſaltitare; Illius Monaſterij Prior curioſitate ductus, hoc ex paſcuis prouenire arbitratus eſt, & attentè conſiderans vnà cum eius ſocio locum vbi Capræ, vel Cameli illa nocte, qua ſaltitabant paſcebantur, inuenit ibi quædam arbuſcula, quo-

rum fructibus, ſeu potius baccis veſcebantur; huiuſce fructus virtutes voluit ipſemet experiri, ideoque illos in aqua ebulliens ſtatim illorum potum noctu vigilantiam excitare expertus eſt, ex quo factum eſt, vt à Monachis quotidiè adhiberi propter nocturnas vigilias iuſſerit, vt promptiores ad noctis aſſiſterent orationes; at quia ex hoc quotidiano potu, cùm varios ac saluberrimos pro humana ſalute, ac bona valetudine, effectus in dies experirentur, per vniuerſam paulatim regionem illam, deindè per alias Orientis Prouin-

uincias, ac Regna temporis progreſſu nouū huius potionis genus, fortuitò, ac mirabili Dei prouidentia ea diffuſum eſt ſalubritate, vt ad Occidentales etiam, ac præſertim Europæas peruaſerit plagas.

Primos igitur huius potionis Inuentores ex Caprarum, ſeu Camelorum, vt ita dicam nutibus, ſupradictos ferunt extitiſſe Monachos Chriſtianos, vt ipſimet Turcæ fateri vt plurimum aſſolent, in quorum gratiam, animique obſequium pro illis fundunt preces, ac præſertim Turcæ illi, qui ſunt huius

huius potionis miniſtratores, ac diſtributores, proprias enim hi, ac quotidianas habent precationes pro *Sciadli*, & *Aidrus*, quia hæc ſupradictorum Monachorum fuiſſe nomina afferunt.

Magna horum arbuſculorum copia in Arabia Fælici inuenitur, quæ fructus ferunt ad inſtar Cacao, ſed ſciſſos per longum ſicut os Dactyli, binique diuidũtur in eadem cortice, qui fructus duo ſortiuntur nomina, primũ eſt nomen fructus, ſecundum autem potionis; fructus igitur vocatur Ban, & & Ben, Bon, & Bun, eo

quia

quia Arabes cũ nõniſi litteras conſcribant conſonantes, ideoq; ſcribant بُنّ cum teſcdid ſuper litteram *n* quod ſignum in pronunciatione habet vim reduplicandi illam litteram, ſuper quam eſt teſcdid, & legitur quaſi cum duabus literis *n* ſic Bnn; ſuper quas litteras conſonantes æque benè cadit vnaquæque dictarũ vocalium, ideoque alij legunt Ban, & Ben, vti nonnulli ex Orientalibus, alij Bon; vt Alpinus, alij Bun, ſeu Bunch vti Cotouicus, & Auicenna, ſicut inferius ſuo loco videbitur. Sed poſtquam hæc ſemina cõ-

trita

trita ebulliunt in aqua, nuncupantur Cahue, ſeu Cafè, non ſecus ac frumentum, quod poſtquam molitur mola, non amplius frumenti, ſed farinæ nomen retinet; ſic etiam potio, quæ fit ex vua vocatur vinum, & non vua, licèt vinum non ſit aliud quàm ipſamet vua expreſſa: nomen enim Cafè non fructus, ſed potionis eſt nomen.

In duas diuiditur ſpecies, vna namque in albũ tendit colorem, altera in citrinum ita obſcurum, vt videatur tendere aliquanculum in viridem, & hæc eſt alia præſtantior, ac perfe-

fectior, quia in ebullitione, eius aqua valdè oleoſa apparet: de hac duplici ſpecie loquitur etiam Auicenna lib. 1. tract. 2. vti ſuo loco patebit. Duas habet cortices, prima exterior nigra, ſecunda & interior alba, cuius conficiendæ potionis hic eſt modus.

Semen hoc, ſeu fructus debet in puluerem prius redigi, & vt facilius conteratur, igne in lagena, aliquantulum vſtulatur, donec in colorem vertatur violaceum obſcurum, ſi enim penitus exſiccaretur nullius eſſet roboris, quare ne comburatur, co-
cleari,

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

cleari, ſeu alio inſtrumento continuò commiſcetur, & ſtatim in mola truſatili, ſeu in marmore piſtillo ligneo ſubtiliſſimè contunditur, & ſubcerniculo cernitur, poniturque in aqua ebullienti in vaſe ſtamni, quod Italicè dicitur *Cucumo*, ſeu in fictili vitriato, vel vti in Aegypto in vaſe lapideo cælis elaborato; & quia ſtatim ac puluis hic in aquam funditur ebullientem egurgitatur, ideo vas ab igne amouetur, aliquando per duas, vel tres vices, quouſque puluis incaleſcat, & in aqua cõmiſceatur; tunc enim poſtquam aliquantu-

tulùm ebulliuerit, bibitur ſic ebulliens, vel potius guttatim ſorbetur in fidelijs, ſeu ſcutellis, & fęces, quę in illis remanent abijciuntur.

Non ſolet ab Orientalibus ſumi ieiuno ventre, tunc enim flauam bilem commouere aiunt, dum enim eam ſumere cupiunt de mane, comedunt prius fruſtum, ſeu pauxillum panis, aut quid ſimile.

De quãtitate huius pulueris ponenda non datur regula certa, ſed vt plurimùm in tribus libris aquæ ſolent poni duæ pulueris vnciæ, & qui in fundo remanet inſeruit etiã pro ſequen-

quēti die cum pauca eiuſdem pulueris additione.

Centum ferè ab hinc annis frequentior huius potionis vſus in Aegypto cæpit vigere, quod deducitur ex Authoribus, qui Turcarum mores, cibos, ac potiones ſcripſerunt, qui antè ſupradictum tēpus enumerando varias Turcarum potiones, nullam de Cafè mentionem faciunt, vt videre eſt in Ludouico Baſſano, qui ſcripſit de anno 1545. in Ioanne Antonio Menauino de anno 1548. & in Franciſco Sanſouino lib. 1. & 3. hiſtoriarum Turcicarum de anno 1563. tres

tan-

tantùm enumerant Turcarum potiones, nimirum *Sorbettum*, quod fit aqua ſaccharo diluta, vel ſucco citrinorum mixta; Secunda eſt illa, quæ vocatur *Scioſaph*, quæ componitur ex melle, & vuis paſſis aqua mixtis; Tertia eſt *Pechmez*, quæ fit ex muſto cocto aqua diluto.

Iacobus tamen Cotouicus Vltraiectenſis in ſuo Itinerario Hieroſolymitano anno 1598. inito, poſt trium ſupradictarum potionum enumerationem, diſſerit etiam accuratè de quarta, quæ eſt Cafè, vti hic inferius videbitur.

Quid autem de hac po-

Digitized by Google

tione Authores diſſerant, & quid de eius ſentiant qualitate, atque effecti-bus, legenti ex dicendis, atque adnotandis patebit.

Auicennam citat Alpinus locutum fuiſſe de hoc ſemine, ſed vbi de illo diſſerat non eſt notatum; puto tamen Bunch, de quo Auicenna loquitur lib. 1. tract. 2. eſſe verè hoc ſemen, de quo tractamus, primò, quia apud Arabes vocatur etiam Bunch, vti notat Iacobus Cotouicus cap. 7. Itinerarij Hieroſolymitani, vbi de hac loquens potione ſic ait, *Cahua, ſeu vt alij volunt Bunnu, ſeu*

Bunch

Bunch. Secundò, quia eędem proprietates, ijdemque effectus, qui sūt huic addicti ſemini, ſunt etiam huic Auicennæ Buncho proprij, & inuenitur in ipſamet Regione, hoc eſt in Ayaman, ſeu Arabia Fęlici, ſic enim habet in loco ſupracitato. *Bunchum quid eſt, eſt res delata de Iamen, quidam autem dixerunt, quod ex radicibus Anigailen, cùm antiquatur cadit*. Electio, *melius eſt citrinum, & leue boni odoris; album verò, & graue eſt malum*. Natura *eſt calidum & ſiccum in primo, ſecundùm quoſdam eſt frigidum in primo*. Operatio-

tiones , & proprietates ; *confortat membra*. Decoratio , *mundificat cutem* , *& exſiccat humiditates, quæ ſunt ab ea , & facit odorem corporis bonum , & abſcindit odorem Pſilothri*. Membra nutrimenti : *eſt bonum ſtomacho*.

Eiuſdem opinionis videtur eſſe Ioãnes Veslingius , qui in adnotationibus in Bon Alpini cap. 16. ait , *eumque Buncho Auicennæ arbitrantur*.

Sed forſan quis contra aſſerta arguet, fructum hunc , ſeu ſemen minimè ex radicibus naſci , ſed ex arbuſculis , ideoque hunc fructum *Bunch* Auicennæ,

quem

Digitized by Google

quem ex radicibus Anigailen colligi ait, non conuenire cũ noſtro hoc Bon, de quo diſſerimus.

Pro huius difficultatis ſolutione notandum eſt: textum Arabicum Auicēnæ, ex quo deſumptus eſt præfatus textus Latinus duplicem habere ſenſum; In textu enim Arabico non legitur *Anigailen*, ſed *Am Gailan*, ام غيلان quod in duas diuiditur dictiones, & non legitur ſub vnica tantùm dictione, vti habetur in textu Latino; at quia *Am* in idiomate Arabico explicatur, *ſeu*, *vel*, ideoque hæc Auicennæ au-

thoritas poteſt ſic explicari, *Bunch eſt res delata de Iamen, quidam autem dixerunt ex radicibus, ſeu ex Gailan*, quod forſan eſt quoddam illius Regionis arbuſculum.

Secundò *Am Gailan* quamuis duæ ſint dictiones, poteſt tamen eſſe cuiuſdam arbuſti nomen, vti vult Antonius Giggeius in Theſauro Linguæ Arabicæ; & licèt legatur *Bunch, eſt ex radicibus Am Gailan*, debet hìc intelligi, fructus nequaquam eſſe in radicibus, ſed in arbuſto *Am Gailan* nuncupato; ſi enim eſſet in radicibus, immediatè non lege-

legeretur, *cùm antiquatur*, *cadit*; dum enim dicitur fructus cadere, pręſuppoñitur ab alto cadere, igitur ex arbuſto, & non ex radicibus, quæ ſunt ſub terra; iſti namque fructus verè colliguntur, & cadunt dum antiquantur, ſeu exſiccantur. Cæterùm Auicenna quidquid dicat in hoc textu, an iſte fructus ſit ex radicibus, vel ex arbuſculis pro certò non habet, refert enim tantùm nonnullorum opinionem, quod clarè deducitur, dum dicit, *quidam autem dixerunt*; ſupradicta ergò ex ſe minimè profert.

Præfatus igitur Iacobus Cotouicus in fine capitis ſeptimi Itinerarij Hieroſolymitani ſic ait: *Ad hæc quotidiana quadam vtuntur potione, quam* Cahua *Arabicè indigitant, Itali Cauo; aqua hæc inſtar atramenti nigra, guſtu amara, in herbæ cuiuſdam ſemine (cui Cahua, vel vt alij volunt Bunnu, ſeu Bunchi nomen eſt, & in Aegypto copioſiſſimè naſcitur) decocta, ſtomacho prodeſſe, corroborare cerebrum, ac noxium expellere humorem fertur; Semen id mola truſatili prius contuſum, vel cote contritum, aqua decoquitur in hunc ferè modum; Seſ-*

Digitized by Google

Seſquilibram ſeminis viginti libris aquæ immiſcent, quã ad dimidiæ partis conſumptionem bullire ſinunt, eamque calidiſſimam, ac ferè bullientem fideliјs Indicis, vulgò Porcellanis bibunt, vel potius guttatim ſorbent, ſibique inuicem propinant tàm lentè, vt interdum integra hora vnam fideliam vix epotent exhauriantuè, quod quidem ea ſe ratione facere aſſerunt, ne ſimul, & fæces, quæ paulatim ſidunt, ebibant, eas ſiquidem vti noxias abſorpta aqua abijciunt. Sunt ex plebe quamplurimi, qui bazarros, viaſque publicas matutino præſertim tempore percurrunt,

aquam hanc venalem circumferunt, & foculo ſuppoſito calefaciunt, calefactam poſcenti porrigunt, nec niſi calidiſſimam præbent. Nulli ſiquidem vitio vertitur aut dedecori, cuiuſcunque demùm conditionis, aut religionis ſit, ſi eam in publico bibat; ad publica verò diuerſoria ſingulis ferè horis, aquæ huius (cuius ſunt appetentiſſimi) potandæ cauſa infiniti conueniunt, & confabulationibus terunt tempus.

Quòd autem iſte Author ait de aqua huius potionis, quòd videlicet ad dimidiæ partis conſumptionem bullire ſinatur,

tur, modò non attenditur, dum ſatis eſt, vt vnà cum puluere aliquãtulum ebulliat.

Proſper Alpinus Medicus Venetus in lib. de Plantis Aegypti cap. 16. ſic ait: *Arborem vidi in Viridario Alibei Turcæ, cuius tu Iconem nunc ſpectabis, ex qua ſemina illa vulgatiſſima Bon, vel Ban appellata producuntur, ex his omnes tùm Aegyptij, tùm Arabes parant decoctum vulgatiſſimum, quod vini loco ipſi potant, venditurque in publicis œnopolijs, non ſecùs quàm apud nos vinum, illique ipſum vocant Cahua. Hæc ſemina ex Fælici Ara-*

bia aſportantur ; Arbor , quam me inſpexiſſe dixi , Eunomo ſimilis obſeruata eſt ; ſed tamen folia craſsiora, durioraque habebat , viridiora , perpetuoque virentia . Vſus eſt illorum ſeminum omnibus notiſsimum ; ad parandum iam dictum decoctum , quod quo pacto ab illis paretur aliàs à me dictum eſt . Vtuntur tamen eius decocto ad roborandum ventriculum frigidiorem , adiuuandamque concoctionem , & non minus ad auferendas à viſceribus obſtructiones , in tumoribus hepatis , lieniſque frigidis , & antiquis obſtructionibus fæliciori cum ſucceſſu decoctum

mul-

multos dies experiuntur, quod etiam vterum maximè reſpicere videtur; ipſum enim excalefacit, obſtructioneſque ab eo aufert, ſic enim familiari vſu eſt apud omnes Aegyptias, Arabeſque mulieres, vt ſemper dum fluunt menſes ipſorum, vacuationem huius decocti feruentis multum paulatim ſorbillantes adiuuent ad promouendos etiam in quibus ſuppreſſi ſunt. Vſus huius decocti purgato corpore multis diebus vtiliſsimus eſt.

Auicenna de his ſeminibus meminit, ſimileſque, vel eoſdem vſus à me narratos memoriæ prodidit, ipſumque ſemen calidum in tertio, & ſiccum

ſiccum in ſecundo gradu conſtituit, quod tamen verum non videtur, quando ſemen ſapore dulceſcat cum paruo amarore, nullamque acrimoniam præſeferat; nihilominus ipſum obſtructionibus viſcerum, frigidiſque tumoribus hepatis, vel lienis multum conferre docuit, ſed ait ſtomacho nauſeam concitare, pituitamque purgare, atque multa alia hæc ſemina præſtare experientia penès Aegyptios didici, atque hæc eſt Arbor, quam Cayri olim inſpexeram.

Ioannes Veslingius in adnotationibus in præfatum caput 16. Alpini, putat Bon eſſe Bunch Auicennæ

cennæ, fateor enim idem eſſe Bon, & Bunch, ſed citatio Alpini non conuenit cum Buncho Auicennæ; tradit enim Alpinus, opinionem Auicēnæ eſſe, quòd hoc ſemen ſit calidum in tertio, & ſiccum in ſecundo, & idem Auicenna loquens de Buncho, vti ſuperius innuimus ait, quod eſt calidum, & ſiccum in primo, ſecūdum quoſdam eſt frigidum in primo; manifeſtè ergo deducitur Alpinum dum Auicennam citat, nullo modo loqui de Buncho, ſed de aliquo alio ſemine vſque adhuc mihi incognito, & à me

non

non inſpecto eo quia ab Alpino locus Auicennæ non citatur.

Ioannes Bahuinus in hiſtoria Plantarum lib. 8. cap. 21. loquitur de Calaf, ſeu Ban Alpini, ideoque aliqui arbitrati ſunt, eſſe hunc fructum Bon; gratis autem hoc illos aſſerere colligo; nam idem Alpinus diſtinguit Calaf, ſeu Ban, à fructu Bon: diſſerit enim de primo cap. 15. & de ſecundo cap. 16. quod etiam apertè colligitur ex ſubſequẽtibus, citat nimirùm præfatus Author Bellun. qui in interpretatione Arabicorum nominum ait, hoc ar-

Digitized by Google

arbuſculum fructus non ferre, ſed tantùm flores, ex quibus inquit Alpinus diſtillari aquam *Macaleſ* vocatam, ex quibus euidentiſſimè deducitur arbuſculum Calaf, ſeu Ban, de quo loquitur Bahuinus, non eſſe arbuſculum Bon, hoc enim fert fructus, non autem flores, vti vſque adhuc demonſtrauimus.

Petrus *della Valle* tùm nobilitate, tùm in conſcribendis accuratè ſuis itineribus celeberrimus in epiſtola tertia Conſtantinopoli conſcripta die ſeptima Februarij 1615. inter Turcarum potiones

enu-

Digitized by Google

enumerat *Cahue* , & ait, illam multùm conferre ſanitati, adiuuat nimirùm concoctionem, ventriculum corroborat, ac fluxiones reprimit catarrhales; poſt cœnam ſi ſumatur incitat vigiliam, ideoque prodeſt illis, qui noctu ſtudere cupiunt.

Dominicus Magrus Melitenſis in epiſtola ad Eminentiſſimum Cardinalem Brancaccium conſcripta, diſſerens de Cafè, poſt fructus deſcriptionem, de eius qualitate, atque effectibus ſic ſentire videtur; nimirùm quod ſemen hoc ex ſui natura eſt calidum, & ſiccum, ideoque corrobo-

robo-

roborat vẽtriculum, adiuuat concoctionem, dummodo vna hora poſt cibum ſumatur, prodeſt catarrho, ac mirabiliter capitis leuamini, expellit ſomnum, ac pro ſtudentium vigilijs proficuum eſt, ſenſus venerei motus etiam reprimit, hominemque caſtum ſeruat, prodeſt magis hyeme, quam æſtate, eiuſque ſumptio efficacior eſt ſine corticibus ipſiuſmet ſeminis; Orientales Cafè bibunt omni tempore, imò etiam in menſis vini ad inſtar, & illi, qui hac vtitur potione maximum erit iuuamen, & poteſt liberè ſumi

Digitized by Google

mi per quatuor vices in vna hebdomada, quia nunquã auditum eſt alicui nocuiſſe; & paulò inferius ſubdit; aufert obſtructiones, & opilationes, & experientia nos docet Cafè fluxiones expellere catarrhales, aliaſque infirmitates ex Iecoris fodina prouenientes, & hæc abſque ſtomachi nocumẽto operatur: quamobrem Turcæ vt plurimùm nunquam fluxionibus, neque dentium dolore, nec Podagra, neque ſimilibus laborant morbis.

Idem Author affert epiſtolam cuiuſdam Medici Conſtantinopoli exa-

ratam ad quendam virum illuſtrem Epidaurum, in qua variæ leguntur huius potionis ſequentes proprietates, atque effectus: prodeſt mulierum menſtruis, illiſque pulcherrimum confert carnibus colorem, viuacitatem oculis, alijſque corporis partibus; prodeſt etiam morbis hemoroidalibus, nec non Viatoribus, qui hac vtuntur potione, laboribus enim reſiſtunt diei, ac ſiti, noctiſque vigilijs; proficua etiam eſt pro dolore Podagræ, pro diminutione, & prouocatione menſtrui, & quamuis omnes ſint effectus inter ſe

con-

contrarij, nam vigilia, quæ omnes auget dolores, nequaquam Podagræ dolorem deberet minuere; ſitis humido moderatur, & vigilia ſicco fouetur, & tamen hos duos contrarios effectus, ſe expertos fuiſſe ait. Deindè ſubdit, ab omnibus humoribus aufert opilationes, & reprimit vapores ſtomachi ad caput, & concludit debere ſumi ſimpliciter, & ſine ſaccharo, cuius opinionis eſt etiam præfatus Dominicus Magrus in eadem epiſtola.

In Relatione huius potionis impreſſa primùm

Lon-

Londini in Regno Angliæ, & poſteà Genuæ, Florentiæ, & hoc anno hìc Romæ legitur; ſemen hoc eſſe frigidum, & ſiccum, & quamuis exſiccet nòn calefacit, neque inflammat, adiuuat concoctionem, ſpiritus viuificat; eius fumus prodeſt oculorum morbis, fumos reprimit internos, ac per conſequens capitis dolores, fluxiones impedit catarrhales, quæ ex capite deſcendunt in ſtomachum, præſeruat hominem à tabe, & aufert tuſſim inflammationis pulmonum.

In Anglia experientia do-

docuit, illi Regno, poſtquam hac vſa eſt potione multùm profuiſſe, ac præſertim in Hydropiſia, Podagra, ac alio cuiuſdam morbi genere ab Anglis *Scuroÿ* vocato.

Experitur omnibus potionibus exſiccātibus perfectior pro ſenibus, & pueris, qui humoribus patiũtur frigidis.

Prodeſt mulieribus pręgnantibus, vt benè partus ferant, atque etiam illis, quæ menſtrua amiſerunt per tres, vel quatuor menſes.

Valdè proficua eſt pro morbo ſplenis, ſeu pro opilationibus, ventoſitatibus

tibus hippocondriacis, & pro his ſimilibus.

Impedit ſomnum, ideoque qui non vult vigilare, illam poſt cęnam non ſumat.

Obſeruatum eſt in Turcarum Regionibus, vbi continuò hæc potio ſumitur, non regnare neque morbum Calculorum, neque Podagræ, neque hydropiſiæ.

Non eſt relaxatiua corporis, neque aſtringens.

Ioãnes Veslingius addit hanc valdè prodeſſe cùm cor, aut ventriculum languor occupat.

Iſtæ ergo ſunt ex præfatis Authoribus Cafè ſa-

quēti ... ſalute
dem ... effectus,
C ... egomet
annis ... an. 1650.
potio ... plagas ex-
cæpit ... enim
citur ... tibi, pro
Turc ... ſtomachi,
ac p ... vigilia mihi
qui
pus ... Gian-
Turc ... Ieſu ,
lam ... Subſtitutus,
facit ... narrabat
Lud ... forſan
ſcrip ... Roma
Ioan ... & iam ſe-
no d ... labo
Fran ... & noſtris in
& 3 ... negotijs
rum ... bonam
vale-

valetudinem ex potione, Cafè proueniſſe, & ſæpè ſæpiùs vt illam ſumerem me hortabatur; adhuc vi-uit in Gallijs octuagena-rius.

Idem planè mihi aſſe-rebat Antonius Sangior-gius nobilis Bononienſis Cardinalis Bernardini Spa dæ familiaris, qui ean-dem expertus eſt vtilita-tem, ac præcipuè in flu-xionibus catarrhalibus, quibus antequam ea vte-retur, valdè laborabat, & obijt Romæ ferè ſep-tuagenarius.

D. Innocentius ex no-biliſſima Romanorum de Comitibus familia, Status

ſubres pro humana ſalute qualitates, atque effectus, quorum aliquos egomet cùm Orientales an. 1650. perluſtrauerim plagas expertus ſum; multùm enim pro concoctione cibi, pro corroboratione ſtomachi, ac pro noctis vigilia mihi profuit.

Pater Ludouicus Ianninus è Societate Ieſu, Regni Galliæ Subſtitutus, mirabilia de hac narrabat potione, & ipſe forſan inter primos hìc Romæ illa vſus eſt, & iam ſenex omnibus reſtitit laboribus diei, & noctis in ſuæ Religionis negotijs, & fatebatur ſuam bonam vale-

valetudinem ex potione Cafè prouenisſe, & ſæpè ſæpiùs vt illam ſumerem me hortabatur; adhuc viuit in Gallijs octuagenarius.

Idem planè mihi aſſerebat Antonius Sangiorgius nobilis Bononienſis Cardinalis Bernardini Spadæ familiaris, qui eandem expertus eſt vtilitatem, ac præcipuè in fluxionibus catarrhalibus, quibus antequam ea vteretur, valdè laborabat, & obijt Romæ ferè ſeptuagenarius.

D. Innocentius ex nobiliſſima Romanorum de Comitibus familia, Status

ſubres pro humana ſalute qualitates, atque effectus, quorum aliquos egomet cùm Orientales an. 1650. perluſtrauerim plagas expertus ſum; multùm enim pro concoctione cibi, pro corroboratione ſtomachi, ac pro noctis vigilia mihi profuit.

Pater Ludouicus Giannimus è Societate Ieſu, Regni Galliæ Subſtitutus, mirabilia de hac narrabat potione, & ipſe forſan inter primos hìc Romæ illa vſus eſt, & iam ſenex omnibus reſtitit laboribus diei, & noctis in ſuæ Religionis negotijs, & fatebatur ſuam bonam vale-

valetudinem ex potione Cafè proueniſſe, & ſæpè ſæpiùs vt illam ſumerem me hortabatur; adhuc viuit in Gallijs octuagenarius.

Idem planè mihi aſſerebat Antonius Sangiorgius nobilis Bononienſis Cardinalis Bernardini Spadæ familiaris, qui eandem expertus eſt vtilitatem, ac præcipuè in fluxionibus catarrhalibus, quibus antequam ea vteretur, valdè laborabat, & obijt Romæ ferè ſeptuagenarius.

D. Innocentius ex nobiliſſima Romanorum de Comitibus familia, Status

Eccleſiaſtici Locumtenēs generalis, ea non ſemel in hebdomada me præſente potabat propter cibi concoctionem; hæc tamen illi non profuit ad expellendas quas ſuſtulerat calamitates tùm in belli expeditionibus in Germania ſub Ferdinando Secundo, & Tertio Imperatoribus mirè patratis, tùm in Dalmatiæ munimine pro Catholica Religione contra Turcas in ipſiſmet feruentiſſimis animi ardoribus, quibus deſtitutus laboribus adhuc quadragenariò maior non ſine Europę lacrymis Romæ occubuit.

Quo-

Quomodo autem ex hac potione oriantur effectus contrarij, & iſti an proueniant ex qualitate calida & ſicca, an verò ex qualitate frigida, hoc Phyſicis relinquo; obſeruandum tamen eſt; huius potionis colorem nigrum, ſaporemque amarum non prouenire ex ſui natura, ſed per accidens propter vſtulationem ſeminis; ſemen enim ex ſe eſt album, adeoque guſtui gratum cum aliqua dulcedine, vt vix leuiſſima percipiatur amaritudo, vti videre eſt in citato loco Alpini: Ideoque Orientales opi-

nantur, hoc ſemen æquè participare de calido, ac de frigido, hac videlicet ratione; exiſtimant enim cortices huius ſeminis eſſe frigidæ qualitatis, ſed ipſummet ſemen eſſe temperatæ qualitatis, & tendere aliquantulum ad calidam, quod idem videtur annuere Petrus *della Valle* in citata epiſtola tertia Conſtantinopoli exarata, & Ioannes Veſlingius in notis ad caput 16. Alpini, vbi ait: *Qualitatum, quas manifeſtas vocant harmonia in hoc fructu diſpar eſt. Cortex enim frigidi particeps, cum exuperante tamen ſiccitate, nucleus*

tleus verò moderatè calidus; Ille leui quadam aciditate, hic euidenti amaritudine linguæ ſenſum haud inclementer afficit; Itaque nec ſtomacho nauſeam infert, quantumuis largius decoctum hauriatur, nec intenſiore caloris gradu eidem infeſtus eſt, ſaltem modicè torrefiat, atque in marmore piſtillo ligneo contuſum ſit; Corticis decoctum inter æſtiuos ardores rectius febricitantibus exhibetur, rurſumque cum frigidi, & craſſi ſucci, viſcera, communeſque corporis ductus noxio infarctu impediunt, alterum è contuſo nucleo præferendum eſt, haud neglecto

tamen

tamen vtriuſque, cùm id exigit, temperamento.

Totum hoc comprobatur, quia in Aegypto, & in Arabia, quæ ſunt Regiones magis calidę tempore æſtiuo in hac potione vt plurimùm non ſumuntur niſi cortices, quę eodem modo ac ſemen contunduntur, & tempore hyemali ipſamet ſemina, & in alijs Regionibus minus calidis, vti in Regno Syriæ, ſicut ego ipſe vidi, ſumitur æſtate hæc potio vnà cum corticibus, quod in hyeme non fit, tunc enim ſumitur ſine corticibus, ſignum ergò euidens eſt, cortices eſſe ipſo

ſo ſemine frigidioris qualitatis.

Summas igitur Deo noſtro Conſeruatori gratias, qui nouum in dies profert modum ſeruandi nos incolumes, & ſanos, cui laus, & gloria in æternum.

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTECA

Digitized by Google